

KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MENETELMÄKANSIO VARHAISKASVATAJILLE

koonnut Milja Tolonen
Karelia-ammattikorkeakoulu 2020
Sosionomi AMK

MENETELMÄKANSION KÄYTTÄJÄLLE

"Ollaan ystäviä jookos, niin kuin ananas ja kookos?"

Tämän menetelmäkansion tarkoituksena on tarjota menetelmiä varhaiskasvatusikäisten lasten kaveritaitojen tukemiseksi. Menetelmäkansion harjoitukset ovat suunnattu 4-5-vuotiaille, mutta ovat sovellettavissa myös pienempien ja isompien lasten kanssa käytettäväksi. Kansioon on kerätty erilaisia harjoituksia aina lautapelistä toiminnallisiin harjoituksiin. Menetelmiä löytyi niin kirjallisuuden avulla kuin netistäkin. Kansion harjoituksia voivat ohjata kaikki varhaiskasvatuksen ammattilaiset.

Kansio pitää sisällään yhteensä 30 menetelmää, jotka ovat jaoteltu kaveritaitoihin, tunnetaitoihin sekä yhteistyötaitoihin ja ryhmässä toimimiseen. Jokaisen aihepiirin harjoituksia edeltää pieni tietoisuus kyseisestä aiheesta. Osaan kansion harjoituksista tarvitset joitakin materiaaleja (kuten ilmapalloja ja askarteluvälineitä). Menetelmiä voit käyttää haluamassasi järjestyksessä.

Menetelmäkansion rikastuttaminen omilla harjoituksilla ja menetelmien sovelletuilla versioilla on ehdottoman sallittua ja jopa suotavaa.

Riemukkaita toimintahetkiä kaveritaitojen harjoittelun parissa!

KAVERITAIIDOT

Kaveritaidot tarkoittavat olennaisia vuorovaikutustaitoja vertaisten kanssa toimiessa. Kaveritaitoihin liittyvät olennaisesti myös kaveruus- sekä ystävyysuhteet. Suhteet toisiin lapsiin alkavat muovautua jo varhaisessa iässä. Näin ollen varhaiskasvatuksen kenttä on yksi keskeisimmistä kehitysympäristöistä näille suhteille ja niiden tukemiselle. Ystävyysuhteet suojaavat lapsia torjutuksi tulemiselta, kiusatuksi joutumiselta sekä negatiivisilta emotionaalisilta kokemuksilta. Kaveritaitoja on mahdollista harjoitella ja oppia, jopa arkipäiväisissä tilanteissa. Kaveritaitoja harjoitellessa pyritään lasten yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemiseen, sekä vahvistamaan kaverisuhteita ja edistämään myönteisen ryhmähengen kehittymistä. (Laaksonen & Repo 2017; Repo 2017.)

SE, JOKA...

- tila: ryhmätila, jokaisella vapaata tilaa ympärillään

Ohjeet: Pyydä osallistujia ottamaan riittävästi tilaa itselleen. Luettele seuraavia väittämiä. Jos väittämä pitää osallistujan kohdalla paikkansa, hän toimii tämän väittämän ohjeen mukaan. Voit kysyä kunkin väittämän kohdalla aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä. Jos aikaa on vähän, jätä osa väittämistä kysymättä. Voitte keksiä väittämiä yhdessä lisää!

- Se, joka aikoo moikkaila jatkossa enemmän, tekee kolme kyykkyhyppyä.
- Se, joka tykkää olla toisten seurassa, pyörii kolme kertaa ympäri.
- Se, joka viihtyy hyvin yksin, koskettaa ”pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat”.
- Se, jolla on eläinkaveri, nostaa molemmat kädet kohti kattoa.
- Se, joka välittää muista, heiluttaa käsiä.
- Se, joka huomioi toiset, hyppii paikalla kierroksen ympäri.
- Se, joka ei jätä kaveria pulaan, piirtää käsillä ison sydämen.
- Se, joka haluaa olla muille hyvä kaveri, nostaa peukut pystyyn.
- Se, joka aikoo pyytää pariksi joku kerta sellaista, jonka kanssa ei ole aiemmin ollut, nyökkää.

Voit purkaa harjoitusta keskustelemalla: Miksi on tärkeää, että tulee toimeen erilaisten ihmisten kanssa? Miksi kannattaa olla hyvä kaveri toiselle? Miksi kannattaa pyytää pariksi sellaista, kenen kanssa ei ole aiemmin ollut parina? Miksi moikkailu kannattaa?

(Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. Kaveritaidot kaikille : opas luokanopettajalle.<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/mlfi/prod/2017/06/30133128/Kaveritaidot-kaikille-luokanopettajan-opas.pdf>.)

YHDESSÄOLOA -TYÖVÄLINE

Yhdessäoloa -työväline viestii erilaisten ihmissuhteiden olemassaolon tärkeydestä ja muistuttaa erilaisten sosiaalisten taitojen tärkeästä merkityksestä. Yhdessäolon julisteeseen on kerätty erilaisia tärkeitä taitoja, joita tarvitaan kaverisuhteissa. Yhdessäolon taitoja voidaan opettaa jo pienille lapsille. Millaista yhdessäolon mallia näytät itse lapsille?

- tarvitset: Yhdessäoloa -juliste MIELI Suomen Mielenterveys ry:n sivuilta. Voit käydä keskustelua lasten kanssa myös ilman julistetta.

Lasten kanssa pohdittavaksi:

- Mitä kuvassa tapahtuu? Keitä kuvassa on?
- Millainen tunnelma kuvassa on?
- Millainen on hyvä ystävä?
- Millainen ystävä sinä olet?
- Millainen ryhmä on kiva?
- Miten selvitätte riitoja?
- Onko toisen kuunteleminen helppoa?
- Mitä kiusaaminen tarkoittaa?
- Mitä anteeksi pyytäminen tarkoittaa?
- Milloin pitää pyytää anteeksi?
- Miten pyydät ystävää leikkimään kanssasi?

(MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2014. Yhdessäoloa.

https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/yhdessaoloa_tyov aline.pdf.)

REILUN KAVERIN PASSI

Askarrellaan jokaiselle passi. Tarvikkeiksi varataan paperia, sakset ja värejä. Kuvansa passiin jokainen saa piirtää itse tai voidaan käyttää kopiota oikeasta kuvasta. Passiin voidaan kerätä merkkejä, tarroja tms., kun joku käyttäytyy reilusti ja huomaavaisesti toista kohtaan. Viimeisellä sivulla voi olla tilaa ryhmän omien sääntöjen kirjaamiseen.

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

ANTEEKSI PYYTÄMINEN JA ANTAMINEN

Mietitään tilanteita, joissa täytyy pyytää tai antaa anteeksi. Lavastetaan pienissä ryhmissä pehmoleluilla tällaisia tilanteita ja keskustellaan niistä. Voidaan myös valokuvata tilanteet, tulostaa ja lisätä puhekuplia. Keskustellaan valmiista kuvista.

(Harjoitusta sovellettu; Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

MINÄ HALUAN MUKAAN

Lapset jaetaan kolmen ryhmiin. Heidän tehtävänä on vuorotellen kokeilla, miltä tuntuu, kun ei pääse ryhmään mukaan. Kaksi leikkijää on ”kimpassa” ja yrittää torjua kolmannen, joka haluaa tulla mukaan heidän porukkaansa. Jokainen on kerran leikissä ulkopuolisen roolissa. Leikin jälkeen keskustellaan siitä, miltä kokemus tuntui. Mitä voisi tehdä, ettei kenenkään tarvitsisi tuntea oloaan ulkopuoliseksi?

(Haapsalo, T. & Kirkkopelto, K. 2013. Molli : Hyvällä vai pahalla mielellä: Tunteet taidoiksi. Helsinki: Lasten keskus.)

HYVÄ YSTÄVÄ -LEIKKI

Lapset ovat piirissä ja heittelevät palloa tai hernepussia. Heittäjä sanoo, millainen on hyvä ystävä. Jatketaan niin kauan kuin leikkijät keksivät positiivisia sanoituksia hyvästä ystävästä. Toisella kierroksella tehtävänä on sanoa, mikä ei kuulu hyvään ystävyyteen.

(Haapsalo, T. & Kirkkopelto, K. 2013. Molli : Hyvällä vai pahalla mielellä : Tunteet taidoiksi. Helsinki: Lasten keskus.)

TUNNETAIDOT

Tunteet ja tunnetaidot liittyvät olennaisesti kaverisuhteisiin ja kaveritaitoihin. Tunteet ovat yksilöllisiä kokemuksia, joita koemme päivittäin sekä tiedostaen että tiedostamatta. Tunteet ovat osa sosiaalista käyttäytymistämme, jotka ohjaavat tekojamme, ajatuksiamme ja päätöksiämme. Sensitiivisen ja turvallisen kasvattajan avustuksella lapsi alkaa oppia tunnistamaan omia tunteitaan. Lasten kaverisuhteissa tunnetaitoja harjoitellaan yhteisten leikkisääntöjen löytämisellä. Ryhmässä toimiessaan lapsi oppii havaitsemaan, että muillakin on tunteita ja ne voivat olla samanlaisia kuin hänellä itsellään. (Haapsalo 2016.)

TUNTEIDEN LEIKKIVARJO

- tarkoitus: harjoitella leikin kautta erilaisten tunteiden sanoittamista ja tulkintaa

Lapset asettuvat leikkivarjon ympärille ja pitävät kiinni varjosta. Leikkivarjon värit nimetään tunteiden mukaan ja lapset vaihtavat paikkaa aikuisen ohjeistuksesta. Tämän jälkeen lapset voivat tehdä varjolla erilaisia tunneheilutuksia. Varjo liikkuu tyyneästi, on rauhallinen. Varjo liikkuu myrskyisästi ja on vihainen...

(MIELI ry 2014. Tunteiden maailmanpyörä. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/tunteiden_maailmanpyora_tyovaline.pdf.)

TUNNEPANTOMIIMI

- tarkoitus: Harjoitella leikin kautta erilaisten tunteiden sanoittamista ja tulkintaa.

Lapset esittävät vuorollaan sanattomasti jotakin tunnetilaa ja muut lapset yrittävät arvata, mistä tunnetilasta on kysymys. Arvuutettava tunne voidaan esittää pantomiimin esittäjälle myös kuvakorteista, jos sellaiset ovat käytössä.

(MIELI ry. 2014. Tunteiden maailmanpyörä. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/tunteiden_maailmanpyora_tyovaline.pdf.)

TUNNEHIPPA

- tarkoitus: Harjoitella leikin kautta erilaisten tunteiden sanoittamista ja tulkintaa.

Lapset leikkivät hippaa ja yksi lapsista valitaan kiinniottajaksi. Kiinniottajan saadessa kiinni jonkun, hän sanoo kiinniotetulle jonkin tunteen, jota kiinniotetun pitää ilmentää. Kiinniotettu jää paikalleen annetun tunteen kanssa (esimerkiksi vihainen ilme kasvoillaan) ja hänet voidaan pelastaa niin, että kaveri matkii samaa ilmettä ja koskettaa pelastettavaa lasta olkapäältä. Hippaa vaihdetaan lasten toiveiden ja aikuisen päätöksen mukaan.

(MIELI ry. 2014. Tunteiden maailmanpyörä. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/tunteiden_maailmanpyora_tyovaline.pdf.)

EMOJI TUNTEET LAUTAPELI VOL. 1

Emoji pelilauta tunnetaitojen harjoitteluun. Eri tunteiden vallassa olevat emojiit houkuttelevat pelaamaan ja käsittelemään omia tunteita. Valitkaa pelinappulat sekä noppa ja aloittakaa peli! Emoji-pelilaudan voit tulostaa Viitotun rakkauden verkkosivuilta, <https://viitotturakkaus.fi/tuote/emoji-tunteet-lautapeli-vol-1/>.

(Viitottu rakkaus. 2019. Emoji tunteet lautapeli vol. 1. <https://viitotturakkaus.fi/tuote/emoji-tunteet-lautapeli-vol-1/>.)

TUTUSTAAN TUNTEISIIN -TUNNEPELI

Tunnetaitojen hallinta on tärkeä pohja hyvälle kaveritaidoille – tunnetaitoja harjoittelemalla lapsi oppii ymmärtämään paremmin omia ja muiden tunteita. Tämä auttaa myös ilmaisemaan ja säätämään omia tunteita. Harjoittelu on hyödyllistä kaikille lapsille, vaikkei tunteiden säätelyssä olisi havaittu haasteita.

Tunnepelissä on 18 korttia, joissa on kuvattu erilaisia arjen tilanteita. Jokaisen kortin taustapuolella on keskustelun avuksi kysymyksiä, joilla kannustetaan lasta kertomaan kuvan tilanteesta ja siihen liittyvistä tunteista. Jos sanoja ei löydy, tunnekiekkoa voi käyttää apuna. Lapsi asettaa nuolen kuvaamaan tunnetilaa, joka hänen mielestään kuvan tapahtumaan liittyy. Tunnekiekon tunteet kannattaa käydä ensin yhdessä läpi, sillä tunteiden nimeäminen voi olla hankalaa.

Aikuisen läsnäolo on tunnetaitojen opettelussa tärkeää: empatia- ja tunnetaidot kehittyvät, kun aikuinen on kiinnostunut lapsesta, viettää aikaa tämän kanssa ja osoittaa ymmärrystä lapsen tunteita kohtaan.

Voit tulostaa Tutustutaan tunteisiin -tunnepelin käyttöösi Oppi&ilon verkkosivuilta, <https://www.oppijailo.fi/tunnepeli/>. Pelin on suunnitellut varhaiskasvatuksen opettaja Reetta Wirtanen.

(Oppi&ilo. 2020. Tutustutaan tunteisiin -tunnepeli. <https://www.oppijailo.fi/tunnepeli/>.)

TUNNEKORTIT VARHAISKASVATUKSEEN

Varhaiskasvatuksen kaveritaitokorteista tuttujen hahmojen tunteet heilahtelevat laidasta laitaan. Välillä ollaan vihaisia, sitten taas iloisia ja riehakkaita. Välillä ujostuttaa ja nolottaa, ja toisinaan ollaan tosi ihastuneita. Tunnekorttien avulla voidaan tutustua erilaisiin tunteisiin, jutella niistä ja tunnistaa niitä. Tunnekorteilla voidaan leikkiä ja keksiä erilaisia tarinoita tai satuja. Tunnekortteja on 20 erilaista ja voit ladata tai tulostaa ne käyttöösi. Tunnekortteja voidaan käyttää myös Suomen mielenterveysseuran kaveritaitokorttien rinnalla.

Voit tulostaa tunnekortit käyttöösi MIELI ry:n sivuilta, <https://mieli.fi/fi/julisteet-ja-kortit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen>.

(MIELI ry. 2020. Tunnekortit varhaiskasvatukseen. <https://mieli.fi/fi/julisteet-ja-kortit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen>.)

TUNNEKORTTIEN IDEAPANKKI

- Tunnekorttien ideapankin käyttämiseen tarvitset käyttöösi MIELI ry:n Tunnekortit varhaiskasvatukseen (ks. edellinen sivu).

1 - Aikuinen valitsee muutaman tunnekortin, jotka hän esittelee ensin lapsille ja levittää ne sitten lattialle. Aikuinen pyytää lapsia asettamaan varpaansa tunteelle, jota tuntee juuri nyt tai esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

Miltä sinusta tuntuu,

- kun lempilelusi on kateissa?
- kun kaveri pyytää leikkiin mukaan?
- jos et pääse leikkiin mukaan?
- jos eksyt äidistä kaupungilla tai isossa kaupassa?

Samaan kysymykseen voi olla monta erilaista vastausta.

2 - Kaksi lasta nostaa pinosta tunnekortin näyttämättä sitä muille ja näyttävät sen kuvaamaa tunnetta toisille. Toiset lapset arvaavat, mikä tunne voisi olla ja millaisessa tilanteessa kyseinen tunne viriää.

3 - Tunnehippa: valitaan tunnekorttien joukosta kaksi erilaista tunnetta, esimerkiksi ilo ja suru, ja mietitään milloin kyseistä tunnetta voi tuntea ja miten sen vallassa liikutaan. Valitaan kummallekin tunteelle oma erilainen huivinsa, esimerkiksi ilon tunteelle keltainen huivi ja surun tunteelle musta. Yksi lapsista on ensin ilon hippa, joka ottaa leikkijöitä kiinni ja tartuttaa heihin keltaisella huivilla ilon tunteen ja vastaavasti toinen lapsi tartuttaa mustalla huivilla surun tunnetta.

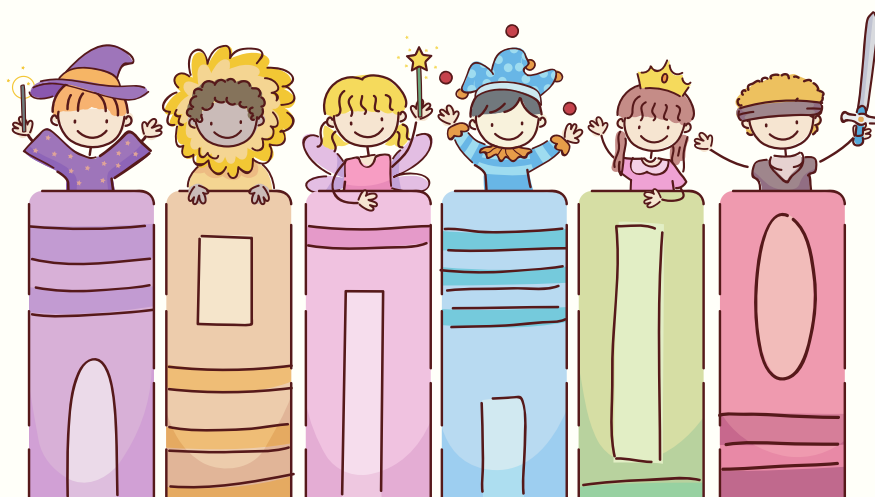
4 - Tunnistetaan ja nimetään sadun, tarinan tai lastenrunon henkilöiden tunteita korttien avulla.

5 - Luetaan jotakin tarinaa käännekohtaan asti. Pyydetään lapsia tunnistamaan korttien avulla päähenkilön tunne tilanteessa. Leikitään tai kerrotaan tarinalle loppuratkaisu.

6 - Sadutetaan lasta niin, että hän voi valita korteista tunteen tai useampia tunteita omaan tarinaansa.

7 - Käytetään tunnekortteja ristiriitatilanteissa niin, että lapsi valitsee tunteen, jota itse kokee ja tunteen, jota toinen tilanteessa koki. Pikkuhiljaa lasta voi opettaa tiedostamaan, mitä tunteita oma toiminta toisessa osapuolella herättää.

(MIELI ry. 2020. Tunnekorttien ideapankki.
https://mieli.fi/sites/default/files/inline/tunnekorttien_ideapankki.pdf.)

REVITÄÄN KIUKKUA

Varataan leikkiin sanomalehtiä. Ohjaaja laittaa taustalle reipasta musiikkia, ja kaikki saavat näyttää, miten he repivät kiukkuisina sanomalehtiä silpuksi. Kuinka pieneksi paperinpalan saakaan?

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

KATSO PEILIIN

Kaikki saavat pienen peilin tai muutama lapsi voi olla yhdessä saman peilin äärellä. Jokainen katsoo peiliinsä ja hymyilee ensin itselleen. Miltä hymy tuntuu? Sen jälkeen jokainen ottaa tosi äkäisen ilmeen. Miltä se näyttää? Entä surullinen ilme? Onnistutaanko näyttämään pettyneeltä? Peiliin katsomisen jälkeen leikkiä voidaan jatkaa näyttämällä pareittain eri ilmeitä toiselle.

(Harjoitusta sovellettu; Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

LOHDUTUSKAVERI

Piirretään kuva olennosta, joka on hyvä lohduttamaan. Jokainen saa kertoa omasta olennostaan: Millainen ääni sillä on, miltä sen kosketus tuntuu? Miltä se tuoksuu, minkä kokoinen se on? Mitä se sanoo?

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

YHTEISTYÖTAIDOT JA RYHMÄSSÄ TOIMINEN

Päiväkodissa lapsi saa ensimmäisiä kokemuksia itsestään ryhmän jäsenenä, sekä oppii vertaissuhteiden luomista ja ylläpitämistä. Varhaiskasvatuksessa vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen harjoittelu mahdollistuu yhteistyöhön perustuvassa toiminnassa. Lasten kanssa voidaan harjoitella sosiaalisia taitoja asettumalla toisen asemaan, tarkastelemalla asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemalla ristiriitoja rakentavasti. Varhaiskasvatuksen tehtävänä onkin edistää lasten vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja. Ryhmässä toimimisen taidot kattavat sääntöjen noudattamisen, ryhmään sitoutumisen sekä tilanteeseen sopivan vuorovaikutuksen. Ryhmään kuulumisen tunteet ja kokemukset vahvistavat lapsen itsetuntoa ja suojaavat kiusaamiselta. (Laaksonen & Repo 2017; Juusola 2017; Opetushallitus 2018).

HURRATEN JA KANNUSTAEN

- tarkoitus: Lisätä ryhmän yhteishenkeä, opettaa lapsia kannustamaan toinen toisiaan ja vahvistaa lasten itsetuntoa.

Kannustuspiiri. Lapset istuvat (tai seisovat) ringissä ja jokainen juoksee piirin ulkopuolelta piirin ympäri muiden hurratessa juoksijan nimeä ja taputtaessa hänelle.

(MIELI ry. 2014. Yhdessäoloa. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/yhdessaoloa_tyov aline.pdf.)

ILMAPALLOTOUKKA

Tarvikkeet: monta ilmapalloa

Leikkijät seisovat peräkkäin jonossa. Kaikkien leikkijöiden välissä on täytetty ilmapallo, jota he kannattelevat käsiään käyttämättä joko rinnan tai vatsan korkeudella. Seuraavaksi moniosaiset ”toukat” lähtevät liikkeelle. Tarkoituksena on, ettei yksikään ilmapallo putoa tai räjähdä. Ryhmä voi myös yrittää ylittää tai alittaa erilaisia esteitä tai kulkea merkittyä rataa pitkin.

Vaihtoehto

Muodostetaan useampi toukka, jotka voivat kilpailla keskenään.

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

KUUMA TUOLI

Ryhmä istuu piirissä. Piirin keskelle asetetaan tuoli. Osallistujat istuvat vuoron perään tähän ”kuumaan tuoliin”. Sitten valitaan satunnaisesti jollakin sopivalla tavalla kolme osallistujaa kerrallaan antamaan positiivista palautetta tuolissa istuvalle osallistujalle. Valinnan voi toteuttaa esimerkiksi heittämällä pallon vuorotellen kolmelle leikkijälle tai sopimalla järjestyksessä piiristä kolme seuraavaa osallistujaa. Palautteen antaja aloittaa sanomalla: ”Pidän sinussa siitä, että...” He voivat mainita mitä tahansa hyviä, positiivisia ja toisia kunnioittavia asioita, kuten hyvän käytöksen, erityisiä taitoja, hauskat ilmeet, mukavan pukeutumistyylin ja niin edelleen. Kuumassa tuolissa istuva vastaa joka kerta sanomalla ”Kiitos”.

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

PALLOT HALLUSSA

Tarvikkeet: paljon tennispalloja.

Huone on mahdollisimman tyhjä ja leikille on vapaata tilaa. Ohjaaja vierittää yksitellen tennispalloja leikkialueelle. Ryhmän tehtävänä on pitää kaikki pallot jatkuvassa liikkeessä jalkojensa avulla, kunnes se ei enää onnistu. Leikkijät voivat pitää lukua, kuinka monesta pallostakaan he selviävät ja yrittää saada suuremman tuloksen seuraavalla kierroksella. Yhteisen taktiikan suunnittelusta on tässä leikissä hyötyä.

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

YKSI KERRALLAAN

Tuolit asetetaan piiriin. Jokaiselle leikkijälle on oma tuoli, ja leikkijät seisovat tuoliensa edessä. Tavoitteena on, että leikin lopussa kaikki istuvat tuoleillaan. Ehtona kuitenkin on, että vain yksi leikkijä kerrallaan saa istuutua alas, tai muutoin kaikkien on noustava taas ylös. Leikkijät eivät saa istuutua järjestyksessä.

Vaihtoehto

Tuolit käännetään piirissä ulospäin. Leikkijät asettuvat tuolien eteen eli piirin ulkoreunalle, katse piiristä ulospäin. Heidän on kuulostellen arvioitava, kuinka onnistuisivat istuutumaan yksitellen. Ohjaaja antaa merkin, jos useampi istuutuu samanaikaisesti.

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

KOHTAAMINEN SILLALLA

Osallistujat kohtaavat pareittain toisensa kapealla sillalla. Heidän on yritettävä ohittaa toisensa ilman, että kukaan astuu tai putoaa veteen, tönäisee tai satuttaa toisia. Siltana voidaan käyttää penkkiä. Silta voi olla myös teipillä tai liidulla lattiaan merkitty kaistale. Reunojen yli astunut osallistuja osuu veteen ja molemmat osallistujat joutuvat pois leikistä. Miten on mahdollista ohittaa toinen vahingoittumatta ja sovinnollisesti?

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

LAITA SILITYS KIERTÄMÄÄN

Leikkijät istuvat piirissä. He laittavat kiertämään mukavan kosketuksen, esimerkiksi silittävät oikealla kädellään vasemmalla puolella istuvaa henkilöä. Sama liike kiertää leikkijältä leikkijälle, kunnes se tulee uudelleen sen liikkeelle laittaneen osallistujan kohdalle. Seuraava leikkijä laittaa liikkeelle jonkin uuden kosketuksen, vaikkapa taputtaa naapuriaan hyväksyvästi olalle, silittää tämän hiuksia, puristaa tämän oikeaa kättä, puristaa tämän vasenta kättä, läpsäisee kädet yhteen tämän kanssa, laittaa käsivartensa tämän olalle, ja niin edelleen, kunnes kaikki leikkijät ovat saaneet keksiä ystävällisen tavan koskettaa.

(Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.)

KOLME JALKAA

Jaa lapset pareittain ja anna vaihtelevia ohjeita asennoista ja liikkeistä, jotka heidän on tehtävä yhdessä. Rohkaise lapsia keksimään erilaisia asentoja. Kulkekaa eteenpäin niin, että teillä osuu maahan yhteensä:

- kolme jalkaa
- neljä jalkaa ja kaksi kättä
- kolme jalkaa ja yksi käsi
- kaksi jalkaa ja kaksi kättä
- neljä kättä ja kaksi peppua

(Pulli, E. 2013. Lupa liikkua : liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus.)

KAVERIKISA

Jaa lapset suunnilleen samankokoisiin pareihin ja kerro, että seuraavissa painiharjoitteissa on tarkoitus vastustaa paria sinnikkäästi.

- Toista ei saa satuttaa, eikä kasvoihin, kaulaan tai sormiin saa koskea.
- Puristaminen, kiinni pitäminen sekä käsiin ja jalkoihin tarttuminen on sallittua.
- Tarkoitus on vastustaa kaveria ja tehdä parhaansa sinnikkäästi.
- Tehkää näin:

- Toinen liimautuu lattiaan vatsa ja kämmenet lattiassa eikä suostu liikkumaan. Toinen yrittää kääntää parin ympäri selälleen.
- Toinen käy konttausasentoon ja jumittuu tiukasti paikoilleen. Toinen yrittää kaataa parinsa vetämällä käsistä tai jaloista tai työntämällä ja painamalla.
- Toinen käy maahan, ja toinen menee melkein poikittain parinsa päälle. Kädet ovat parin pään etupuolella tiukasti lattiassa kiinni. Kun päällä oleva leikkijä sanoo olevansa valmis vastustamaan, alla oleva yrittää päästä pois parinsa alta.

- Asettukaa lattialle istumaan selät vastakkain, peppu ja jalkapohjat pysyvät maassa. Työntäkää toisianne liikkeelle.

(Pulli, E. 2013. Lupa liikkua : liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus.)

YSTÄVIEN TAIDETEOS

Jakaudutaan pareihin. Kukin pari saa maalauslustan, kaksi sivellintä ja värejä. Paperille maalataan ystävyysvärejä. Miten paperia täytetään yhdessä? Voiko toisen maalijäljen maalata? Tavoitteena on tuottaa yhdessä maalattu taideteos. Kootaan teokset seinälle, ja jokainen saa kertoa omasta työstään. Värit merkitsevät jokaiselle eri asioita. Millaisia ystävyysvärejä töistä löytyy? Sujuiko maalaaminen sopuisasti vai tuliko valinnoista kiistaa?

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

YHTEINEN POLKU MAJAAN

Ohjaaja on merkinnyt lattiaan kiemurtelevan polun maalarinteipillä. Jakaudutaan pareihin. Parien pitää kulkea polku päästä päähän ohjaajan antamalla ohjeilla (käsi kädessä, yhdellä jalalla hyppien, tasahyppyjä tehden, jänishypyillä).

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

STOP-KIUSAAMISELLE

Jakaudutaan ryhmiin. Kukin ryhmä saa piirtää oman stop-merkin kiusaamiselle. Kootaan merkit näyttelyksi ja keskustellaan, miten niissä näkyy kiusaamisen kieltäminen.

(Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.)

NENÄLIINAN PUDOTUS

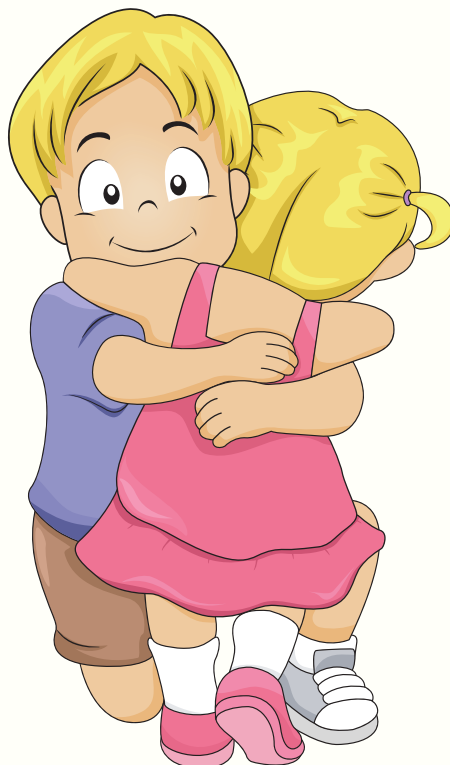
Lapset ovat piirissä lattialla. Ohjaajalla on nenäliina, jonka hän pudottaa keskelle. Kun nenäliina on ilmassa, kaikkien pitää nauraa kovaa. Heti, kun nenäliina koskettaa maata, nauru lakkaa. Nenäliinaa voidaan pudottaa muutaman kerran. Mitä muita tunteita voisi kokeilla nenäliinan pudotessa?

(Haapsalo, T. & Kirkkopelto, K. 2013. Molli : Hyvällä vai pahalla mielellä : Tunteet taidoiksi. Helsinki: Lasten keskus.)

HALAUSHIPPA

Tässä hippaleikissä turvana on halaus. Yksi lapsista on hippa, joka määrää halausryhmän koon. Ryhmän koko voi muuttua leikin aikana. Ollakseen turvassa leikkijöiden pitää muodostaa hipan määräämän kokoinen halausryhmä. Turvassa saa olla vain hetken, ja sitten on jatkettava juoksemista. Siitä leikkijästä, jota hippa koskettaa, tulee uusi hippa.

(Haapsalo, T. & Kirkkopelto, K. 2013. Molli : Hyvällä vai pahalla mielellä : Tunteet taidoiksi. Helsinki: Lasten keskus.)

LÄHTEET

Aitlahti, K. 2018. Tepasteleva tuhatjalkainen : ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten keskus.

Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja sun juttu : Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus.

Juusola, M. 2017. Vahvaksi rakastetut lapset. Helsinki: Otava.

Laaksonen, V. & Repo, L. 2017. Kaveritaitoja. Tietoa ja harjoituksia toimivan ryhmän rakentamiseen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Folkhälsan.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. Kaveritaidot kaikille : opas luokanopettajalle. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/mlifi/prod/2017/06/30133128/Kaveritaidot-kaikille-luokanopettajan-opas.pdf>. 3.3.2020.

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2020. Tunnekortit varhaiskasvatukseen. <https://mieli.fi/fi/julisteet-ja-kortit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen>. 3.3.2020.

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2020. Tunnekorttien ideapankki. https://mieli.fi/sites/default/files/inline/tunnekorttien_ideapankki.pdf. 3.3.2020.

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2020. Kaveritaitokortit. <https://mieli.fi/fi/julisteet-ja-kortit/kaveritaitokortit>. 3.3.2020.

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2020. Yhdessäoloa. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/yhdessaoloa_tyovaline.pdf. 3.3.2020.

MIELI Suomen Mielenterveys ry. 2014. Tunteiden maailmanpyörä.

https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/tunteiden_maailmanpyora_tyovaline.pdf. 3.3.2020.

Oppi&iilo. 2020. Tutustutaan tunteisiin -tunnepeli.

<https://www.oppijailo.fi/tunnepeli/>. 16.4.2020.

Pulli, E. 2013. Lupa liikkua : liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus.

Repo, L. 2016. Pikin kanssa kiusaamista ehkäisemään.

Teoksessa Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. (toim.) Mun ja sun juttu! Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Helsinki: Lasten keskus. 10-15.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 17.4.2020.

Viitottu rakkaus. 2019. Emoji tunteet lautapeli vol. 1.

<https://viitotturakkaus.fi/tuote/emoji-tunteet-lautapeli-vol-1/>. 16.4.2020.

Oppaan toteutus ja kuvat: Canva